

מבעד למסוה

(שעורים בהסתכלות)

ואני הלא אמרתי לכם מראש: יהודי צריך שיהא לופטט בטחון ומכש"כ בזמן הזה, ואי"ה וביחוד המושל שלנו

— לא יהיה כלום הפנים, אינשאללאה. והעיקר, רבותי, בלי פחד, אדרבה! כמו שאומרת חמיד תוהנתי שהתי: צנפ אח לחייך היטב ובלבד שיעמד בדרך הצבעו, כי למה יאמרו הגויים? .. ובערב-שבת העבר, כשקמה פהאום כהלה בעיר העתיקה מחמת שתי הנשים, ה"ש"פוח" במכונת ה"פריטוס", כידוע זכרתי מעשה שהיה אצלנו בכיתה-המדרש, באשה אחת, בה ה"ח, שהיתה יושבת בעזרה וקוראה בקול לפני הנשים הצדקניות אח היפלות מהוך סדור ה"קרבן-מנחה" עם עברי-טייטש; וכשרגיעה פעם לפרים הנשרפים" פירשה להם את פלח הנשרפים" בזרנון: "פארברענטו", והברחה הזקנה שהיתה חרשה קצת, ענתה אהרית: "ברענטו" וכך נתלנלה הסלת הוו כפי הנשים

עד שהתחילו צועקו: "נואלדו ס'ביענטו" (הצילו! שרפה!) וקמה בהלה כביה"ט, נשים נתעלסו מיב פחד וזקנים נחטעכו מרוב רוחק והי ירחם!...

***

וכך היו עושים בזמן שביה"המקדש היה קים: שבצה ימים קדם יום-הכפורים היו מפרישין כין גדול מביהו ללשכת פלהדרין במקדש, ושבעה ימים קדם נבי-מוסא מפרישין את הסריוטים לדורכת ריה"ת, לישיבת תורת-חיים ולהנא דברי-ישטעאל, והקצינים עומדים עליהם ללמדם פרק במסכת "פסחים" עם פירש"י, כדי שיהיה כאו"א מים סביר ורגיל בעבודת ה"פדר"...

ובכל בקר, אחרי חפלה שהרית, הם יוצאים בסך להקפות וההונים הולכים לקראתם, הוקעים מריעים והוקעים; כשהשנים כהקנין, בכל יום ראשון מקיפין את העיר פנים אחת, ובזמן הזה מקיפין בכל יום שבע פעמים. ומצות לולב כיצד? יום-טוב ראשון של החנא שלהם, שחל להיות בע"ש דגדול, מוליכין את הלולבים להר הבית, וכל הסריוטים יוצאים לקבל את פני "עולי-רגל" מבני-המזר ומלויין אוחם, סמני דרכי כבוד, ככלי-זמר עד הר-הבית, וכל כך

למה? כדי שלא להבעית את ישראל. וליחר בפחון, נסנרו הלמירי המשיטרה ב"הדר", מחמת חשש של כפול-חורה, עד אחרי החג...

***

וה"רבי" שלנו נורג השתא לאכל מצה "שמורה" והזמן דוקא מלאכת יד מחנורו של ר' חיים ק—ט שכהוך העיר, ולא חלה מלאכה-מכונה שהיא פסולת, כידוע, אפילו בהערוכת-ההעשיה במגדל-דוד, כגון יין הכימל סבון עכרי וכרומה, ור' אשבי ובני ה"רבי" בעצמם יוכיחו!...

ובשביע זה עמדו לפניו הריש-דוכנא, ויחד המלמדים הראשיים ועבר עמם על ה"סדרה" של השבוע. פתח בספר "ויקרא" את פרשת "צו" ובאר להם באר היטב, דבר דבור על אפניו, את כל ענין "הקרבנות" וביחוד עטר על הפסוק: "וזאת תורת הצעם" עם פירש"י ומצודת-ציון... אח"כ הופיעו לפניו שני החונים שלנו, וקדמו את פניו בברכה ממסכת פסחים ואמרו לו: שלום לך, רבנו, שאחא בנציבין — ומצודתך פרושה בירושלם... ושרו לפניו טענינא דיומא: פתחו במזמור של יוצר לשבת דגדול מאת שמואל חזק—, אז ברב נסים הפלאהו! והגויים ענו אחריהם כשירה וצעקו: "הי וקיס"ו!

מידה אחר הנושא שם דומה לשם הרופא מלוד...
 ואתרן אתרן חביב : במשרד הסולל מחולל מחבב שעליו כתוב בפרוש באותיות גרסאות במבונה : Bezalzel כשכיל אדם פרטי. כנראה יש במסדרם מקיד-משורר בחרוזים היודע לזונג : סולל-בצלאל, Jaffa-Raffa ועל זה הדרך : ראשון-קישון ונתל-מישין...
 והגני עברך הנאמן והמסור בכל לב ונפש עזמות

***

כן עיקר שכתתי :
 בשבוע זה קצת פלונתא בין קוראי העיתונות היומית שלנו ברבר ה"אתרצייט" של המלך קרל.
 קוראי דאר-היום שקראו את הידיעה בדבר פינוי של מלך האינריים כרישן לאשריל, אומרים לקבע את ה"אתרצייט" ביום חתום דוקא, וקוראי הארץ שובו לקבל את הידיעה, כנראה, אחר ימים אחדים, אומרים לקבע את היום בחששו לאשריל.
 ואנכי נתעוררה שאלה חמורה גם בדוני אבלות, וכדי לסדר את הענין תחילת לשלח "משכחת" מזאת מ"תני חיי צדיק" לדי חיים "מלך-השנאים" במאשי-שערים.
 שדכני עינינו יציעו לפנינו לשרוך את האלמן יוקן ר"ו ל"ה ל"ס, מי שחיה קיסר בבירלין, ומ אלטנא קרל מרת צי"ט ה, ואם ר"ה ימים ואמר לדכק טיב ויהיה השרוך מן השמים נוכח בקרוב לסול-טיב, ונאמר אמן!

עזמות

מכל צד, ובעיני ראיתי את המעטפיה ונדולות והריקות שהמצאתם למשרדים השונים בעירנו ועליהן כתוב בשלש השמות הרשמיות לאמר : בכדי לאחו באמצעים קשים כלפי הפקיד הנוצז בדבר, מבקש מנהל הדאר הכללי מאתך להואיל להתור במעטפה המצורפת בזה את כל המכתבים אשר הושמו בחברך כשניאח". אפס כי שאלה אחז קטנה אני היצה לשאל מאת כבודו : כמה אנו כטוהים למשל כי מפני האמצעים הקשים—גם המעטפה השחורה—הלוו שנואל להתור לך, כטובך, ע"ה דרא, לא האמר גם היא? ...

ואמנם מיד אתר התקין דזה נתקבל פה בדאר מכתב שיצא מלחנה בשויציה ביום 28 מרץ והגיע הנה ביום 4 אפריל, כלומר אחרי 7 ימים—קפיצה דדרך מסש! ובה בשעה נתקבל מכתב אתר שיצא מביה-הדאר שלכם למסדר אחד הקרוב אליכם כמאת מחר, אחר ששה ימים! הדא הוא דכתיב : יש דרך ארוכה וקצרה ודרך קצרה ואיזכה...
 ועור עוכדה משמחת אחת : לפני זמן קצר נשלח ע"י הדאר מכתב לרופא אחד בלוד-העיר (כנניד ללוד-הכפר), והמכתב הזה נמסר לוועד-העיר בכלי ע"י-הרע ו בעירנו (כי סתם ועד-העיר הוא בירושלם!) כשכיל

וארץ, בשמו ובשם שלש מאות וחמשים הפועלים על השעורוריה שנעשתה בישראל ונקראה הנבעה הזו על שם הנדיב : נכעת-יחוקאל... ומעתה יקרא שמה בישראל : קבוצת-הנבעה" סתם...
 ואני השכתי לחוטי כי ראש הפועלים ימחה דוקא נגד השלשים אלה פונט שבאו לרם כבורגני, כן-בוני" ואולם הדרך הוא כנראה בדרכי הרומאים שרמציאו את הפהנס :
 "Pecuniae non olent"

— הכסף אינו נורן ריח". אחת היא ממי השנה אוח, העיקר—שתשיניו אמילו מבורגני! או כמו שאומרים דנייים : היהודי "פרף" וכספו כשר...

***

ולסיף הגני רוצה לרוסיף רק מכתב קטן : לכבוד מנהל הדואר הכללי בירושלם מנהל מאד נכבד!
 אין די מלים בפי וכת בעטי להביע למעלתו בשמי ובשם כל חלמידי את הודתנו הרבה על הקדמה הגדולה ועל ההקונים הרבים שדביא מעלתו במיסדו בזמן האחרון.
 מאד רחב לבכנו משמחת לדאות את התקון הגדול בדבר החלונות הרכות הבאות אל כבוד

הבינונים שבחורל, המכנים בורגנים בלע"ז ולפיכך חישוב אנכי כי בהגיע הפעם עולמי-הרגל" שלנו באניה "אראביק" (לא ערבית!) מאטריקת, מצוה להוביל אותם לא לסינסק ומינסק, אף לא לזילנא—ירושלם-דליטא זו שבפנס-הקסם בביה"ס למל, כי אם דוקא לעמק יזרעאל, כדי שיוזכו הבורגנים האלה לדאות בעיניהם את כל הנעשה בכספם פה בא"י. ושם, בנויים, זו השוכנת לרגלי הר הגלבוע, יתענו במת לדאות את "הגנרית" היפה וכלי-המלאכה והמכונות שנקנו בכסף-הבורגנים, ועינם לא תשבוע מראות את הארוות הרחכות והנקיות וביחוד את ההפחעה הנעימה המוכנה להם : בארוה תלויה רשימה משמות הסוסים וכראש הרשימה מזהיר שם סוס אחד : בו ר נ נ י מ צ ר ע"י! ...

ונמצא עוד בורגני אחד בעל שתי רגלים ולא מצורע הלילה, אף לא סיס' יאלי חלילה שגרב לקן-הקימת לא יוחר ולא פחות ס... שלשים אלה פונט, על מנת לקנות בכסף הזה אדמה בא"י, בתנאי שהנהלה תקרא על שמו—יחוקאל. והנה בזמן האחרון הופיע ראשי-העובדים בארצנו על ראש נבעה אחת נהדרה בקרבת נודים ומתח מחאה נמרצה לפני שטים

נישאר נא הדבר בינינו בסוד! ושמעתי קול ברזל : אם אהן ל"מורחי", עלי לחת גם לפועלים! וקול-ההור עונה אחריו בכעס : לדיחי יחן גם לשדים, ובלבד שיהן ל נ ו... גם לי גם לך יהיה! ...
 ושצחקת אני בצערו—לא של המורחי הלילה—כי אם של הכהן הגדול טאחיו" צא וחשוב. משכרת של מאה פונט לחדש, מלכד דירה העולה בשלשים פונט לחדש, שהרי זה קימארלן של 150 פונט לשנה, הוין מנסיעות ושאר-יוקיות...

ודאו זה פלא! בשעה כחבי את דפורים האלה, דפרסתי קצת בכרך "הצפירה" משנת תרע"ג וכמו להכעים נפחתי על מודעה מערת אונגני, בסרביה, דמבקשה רב במקום הרב שנסע לא"י, בשנת 600 רובל לשנה—בערך 6 פונט לחדש; אולי יחזר הרב המזרחי שלנו לשפ? ... המקום פנוי עורנו, כמרומני, ויכול לקבל שם עכשו מליוני... רובלים!

לע"ע, קבל מכתב-הזדה מ"רכים" — כך אומרים—על הצעד האחרון שעשה ב"מורחי"...

***

הכל יודעים כי הקרן-הקימת לישראל מהקבצת ספורות העם ומנדבות האנשים

הלום סוס ח"י, כלומר : מופת לעמי ולחגי. עד כאן אומרים כשבת הגדול, וכשנחתה— נראה...

***

רק לפני שמועות אחרים נפגשנו עם הרב ס. ויודיע לנו כשמתה רבה ובטבטאו היפה שהוא ספק אשכנזי ספק כפרדי, כי הידות למיפרינו נגד הכוכו, הוספו לו עוד עשרים פונט לחדש על משכורתו, והנה, אהה! דניעה אלינו פהאם, כרעם כיום בהיר טמש, הבשורה המעציבה ע"א הפטריוח מ"המורחי".

כנראה, אך לצון חמד לו הפעם הרב שלנו, ואיני יודע עכשו כמה להאמין אם ב"היספ" הראשונה או ב"הפטרות" האחרונה, ואולי לא בשניהם? ואולי עשה גם הוא כאוחו הרב מאוויב : כשהרגיש ש"קהל" רוצה לפטרו, הקדים ובקש הוספה...

איני יודע כיצד אים, ואולם כשאני לעצמי, לאחר שקראתי את "החשובת לרבי" ללא-שואלים — שבאה בעתונות המקומית, וראיתי מהוכה כי סבת-ה"פטרותו" תלויה בהסדרות הציונית, וכוחה פהאום—איני יודע מדוע? — את מאמר הז"ל : ארבעים שנה היה ר' יוחנן כהן-גדול ולסיף נעשה צדוקי... ואולי מפני שעמדתי פעם מאחורי הדלת, בטלון-יוו' כשנתעורר הרב הגדול טשנהו, הבין כי זהו

ויהן מורגנשטרן סלסל בקולו היפה התיכה" חדשה משיריו של התנא אבא שאול בפסחים ושר כלויה הפסחה :

אוי לי מביה-צבוחא, אוי לי כקולמסו!
 אוי לי כביה-ישמעאל, אוי לו מאניופו!
 שהם כהנים גדולים, ובניהם סקידים ברשות וחחניהם אמרכלים באוצרות ירושלם, ועבדיהם חובטים את ישראל במקלות! ...
 והרכי, היבנית וכל כה"כ אחו בשעת-הקשה בדיהם מחזורים אנגלים ולו אוהו בלחש ואמרו בלשונם : אלרייט! יעט! אמן! ...

***

וכני-דודנו מספרים כי בשבוע זה ראה הרב הגדול שלהם בחלומו לקוי-לבנה ופניו משהירבנו נשקמים מהירח. ידע הרב כי סמן דע הוא לרם, נהבהל מאד וקרא בפחד : יא נבינא-טוסא!.. מיד הופיע משה רבנו, וחר מראו כזהר פני השמש והוא דומה למלאך ה' צבאות. נתירא זה מסניו, אחוהו ועדה וניטל דבורו מסנו, עד שאמר לו משה רבנו : זה לך לאות כי אללה כועס עליכם על שאחם מצערים את בני ובני-דיני, ואם לא תחדלו הפעם, אסתחר מפניכם לעולם, ואיש מכם לא ידע עוד את קבורתי!
 כשנתעורר הרב הגדול טשנהו, הבין כי זהו